

Utvärderingsrapport

Forskning och utveckling i Sörmland (FoUiS) har haft i uppdrag av Samordningsförbundet RAR Sörmland att utvärdera samverkansprojektet *Steget före*.

Insatsens bakgrund och genomförande

Steget före är ett samverkansprojekt som genomförts mellan Region Sörmlands habiliteringsverksamhetsmottagning i Nyköping och Försäkringskassans avdelning för aktivitetsersättning. Insatsen tillkom utifrån uppmärksammandet av de svårigheter som finns för personer med funktionsnedsättning att kunna ta del av befintliga insatser, avsedda att hjälpa individer att komma in och etablera sig på arbetsmarknaden. Särskilda svårigheter återses för personer med autismdiagnos. Både habiliteringsverksamheten och Försäkringskassan ser utmaningar för denna målgrupp då personer med autismdiagnos ofta saknar erfarenheter av fungerande aktiviteter i samhället, samtidigt som de många gånger inte bedöms vara aktuella för att kunna ta del av befintliga insatser då insatserna är för krävande. Mot denna bakgrund initierades insatsen *Steget före* – avsedd att kunna vara just det steget före som målgruppen behöver för att gå vidare till vidare insatser och sysselsättning.

Insatsen *Steget före* har primärt baserats på genomförandet av en KBT-baserad gruppbehandlingsinsats för vuxna med autismspektrumtillstånd: ALMA. Behandlingsinsatsen ALMA inkluderar utbildning, träning och behandling och syftar till att ge deltagarna ökad diagnoskunskap, social färdighetsträning samt psykoedukation avseende stress, ångest och depression. Gruppbehandlingen ges vid 37 tillfällen om ca. 2,5 timmar vardera och med ett tillfälle per vecka. Den forskning och utvärdering som genomförts av ALMA har visat på ökad självrapporterad livskvalitet hos deltagare i jämförelse med kontrollgrupp.

Insatsen *Steget före* påbörjades i januari 2021 och avslutades i maj 2022. Inledningsvis rekryterades deltagare till insatsen genom samverkan mellan habiliteringsverksamheten och Försäkringskassan. Vid kortare möten med presumtiva deltagare gavs information om insatsen, samtidigt som underliggande motivation för att arbeta mot förändring i livssituation och mot sysselsättning undersöktes. Givet de då gällande restriktionerna med anledning av covid-19 pandemin gavs endast möjlighet för sju deltagare i insatsen (restriktioner avsåg grupper om max åtta personer inomhus). Samtliga deltagare var män. Gruppbehandlingsinsatsen påbörjades i januari 2021 och pågick fram till och med december 2021, med ett uppehåll över sommaren 2021. Sex deltagare fullföljde insatsen.

Insatsens syfte

Steget före har haft två syften:

Att testa huruvida det KBT-baserade kurspaketet ALMA kan vara ett verktyg som bidrar till att personer med högfungerande autism får:

1. ökad livskvalitet
2. förbättrade möjligheter till att kunna närma sig sysselsättning/arbetsmarknaden

Insatsens mål

Insatsen mål är att generera insikter för huruvida ALMA kan vara "steget före" för den identifierade målgruppen, genom att:

1. bidra till ökad livskvalitet.
2. förbättra förutsättningar till att kunna närma sig sysselsättning/arbetsmarknaden.

Utvärderingens syfte, genomförande och frågeställningar

Avsikten med utvärderingen har varit att genom uppföljning säkerställa insatsens planerliga genomförande, samt att i dialog ge stöd för att erforderlig dokumentation under insatstiden gör det möjligt att utvärdera insatsens resultat i relation till dess syfte och mål.

Sammantaget har det inneburit att utvärderingen har kunnat vara ett visst stöd under processen samtidigt som fokus för utvärderingen har varit insatsens resultat. Avseende processen har utvärderingen inbegripit kontinuerlig uppföljning och dialog med projektledare, från planering och uppstart fram till avslut. Denna uppföljning och dialog har möjliggjort anpassning och utveckling av utvärderingens underlag utifrån de insikter som getts under insats- och utvärderingsprocessen.

Utifrån insatsens mål formulerades frågeställningar för utvärdering:

1. Bidrar ALMA till ökad livskvalitet för deltagarna?
2. Bidrar ALMA till ökad motivation för sysselsättning/att närma sig arbetsmarknaden för deltagarna?
3. Bidrar ALMA till att deltagarna tar aktiva steg mot/till sysselsättning?
4. Utifrån projektet, vilka faktorer bidrar till en lyckad process/vidare implementering av ALMA?
5. Utifrån projektet, vilka faktorer hindrar en lyckad process/vidare implementering av ALMA?

Utvärderingens resultat: frågeställningar, underlag och bedömning

Frågeställning	Underlag	Bedömning
1. Bidrar ALMA till ökad livskvalitet för deltagarna?	<ul style="list-style-type: none"> - Mät skala avseende livskvalitet: vid kursstart; halvtid; kursavslut; samt (ev.) uppföljningsmöte. - Skalor avseende nedstämdhet samt oro/ångest används inom projektet och kan komma att ingå i utvärderingens underlag. - Uppföljning och avslutningsintervju med projektledare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Använda mätskalor valdes utifrån tidigare forskning och utvärdering av ALMA. Upprepade mätningar visar inte på något mönster i rapporter av livskvalitet – för tre deltagare återses en ökning medan det för tre deltagare återses en minskning i rapporterad livskvalitet. Skalorna tycks vara problematiska att använda för målgruppen, då variationen i angivna svar var stor både inom och mellan deltagare vilket tyder på att frågorna uppfattades på olika sätt av deltagare/vid olika mättillfällen. Det ger att svar/förändring inte ger tillförlitlig information. - Skalor för oro och ångest har inte inkluderats i utvärderingen (mätningen skedde endast vid kursstart). - Redogörelse och redovisning av projektets genomförande och utfall ger tydligt stöd för att ALMA/insatsen <i>Steget före</i> – objektivt sett – kan anses ha bidragit till ökad livskvalitet för deltagarna. Detta då samtliga deltagare har genomfört tydlig utveckling och stegförflyttning beträffande social aktivitet och mot sysselsättning.
2. Bidrar ALMA till ökad motivation för sysselsättning/att närma sig arbetsmarknaden för deltagarna?	<ul style="list-style-type: none"> - Enkät med framtagna frågor beträffande motivation till/ aktuell situation avseende sysselsättning/ att närma sig arbetsmarknaden: vid kursstart; halvtid; kursavslut, samt vid (ev.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Deltagares svar på frågorna i den enkät som togs fram av utvärderare och projektledare, visade på att frågorna uppfattades på olika sätt mellan deltagarna och av deltagare vid olika mättillfällen. Inom-individs variationen i deltagarnas svar

	<p>uppföljningsmöte.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uppföljning och avslutningsintervju med projektledare. 	<p>över tid indikerar dock att insatsen har bidragit till utveckling i deltagarnas motivation för sysselsättning /att närma sig arbetsmarknaden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redogörelse och redovisning av projektet genomförande och utfall ger tydlig grund för att ALMA/insatsen <i>Steget före</i> har bidragit till ökad motivation för sysselsättning /att närma sig arbetsmarknaden. Samtliga deltagare har uppvisat motivation och utifrån sina individuella förutsättningar tagit dokumenterade steg till/mot sysselsättning.
<p>3. Bidrar ALMA till att deltagarna tar aktiva steg mot/till sysselsättning?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Se enkät under punkt 2. - Projektdokumentation avseende aktiviteter som deltagare deltagit i/genomfört. - Uppföljningar och avslutningsintervju med projektledare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Se bedömning under punkt 2. - Redogörelse och redovisning av projektet genomförande och utfall ger god grund och stöd för att ALMA/insatsen <i>Steget före</i> bidragit till att deltagarna – utifrån sina individuella förutsättningar – har tagit aktiva steg mot/till sysselsättning. Fyra av sex deltagare har tagit steg mot aktivitet/sysselsättning och två deltagare har tagit steg mot ökade/anpassade stödinsatser.
<p>4. Utifrån projektet, vilka faktorer bidrar till en lyckad process/vidare implementering av ALMA?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentation för projektets genomförande. Denna dokumentation sker av projektgruppen i form av anteckningar veckobok och kursdokumentation (ex. för insatsen relevant dokumentation samt närvaro och summerande av respektive 	<ul style="list-style-type: none"> - Redogörelse och redovisning av projektet genomförande och utfall genom uppföljande och avslutande intervju med projektledare ger grund för att betona vissa faktorer av betydelse för en lyckad process/vidare implementering av ALMA/insatsen <i>Steget före</i>. Dessa faktorer är:

	<p>kurstillfälle), samt i form av övrig dokumentation i projektet (ex. projektgruppsmöten, arbetsgrupps- och styrgruppsmöten).</p> <p>- Uppföljningar och avslutningsintervju med projektledare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiv styrgrupp/aktivt stöd från ledningshåll • Förutsättningar till att kunna ge utökad individanpassat stöd som inbegriper aktiv och konstruktiv guidning och hjälp i förfaranden/kontakter för att målgruppen ska ta "steget före".
<p>5. Utifrån projektet, vilka faktorer hindrar en lyckad process/vidare implementering av ALMA?</p>	<p>Se punkt 4.</p>	<p>- Förfarande och insatser inom ordinarie verksamhet i de organisationer som deltagarnas stegförflyttningar blir beroende av har varit ofta varit hindrande. Exempel på detta är utdragna och omständliga bedömnings- eller ansökningsprocesser som ofta ställer höga krav på deltagarna och inte möter dem i det "steget före" som de tagit.</p> <p>- Insatsens deltagare har i olika avseenden haft större utmaningar för att ta "steget före", vilket medfört att en stor del av insatsen inneburit stöd och hjälp som går utöver genomförandet av ALMA. Detta är inte ett hinder i sig, men en lärdom för kommande processer/vidare implementering av ALMA/insatsen <i>Steget före</i>.</p>
<p>Övrigt – finns särskilda lärdomar?</p>	<p>- Uppföljning och dialog med projektledare under insattiden.</p> <p>- Avstämnings- och avslutningsintervju.</p>	<p>- Givet erfarenheter av hinder för deltagare att <i>Steget före</i> leder vidare till nästa steg är en lärdom att eventuellt utveckla plattform för samarbete och samsyn kring deltagare som möter dem i deras stegförflyttning.</p> <p>- I projektplanen för insatsen inbegreps inte det utökade stöd till deltagare som</p>

		<p>insatsen de facto har inneburit, där dokumentation inte ingått i utvärderingsplan/underlag. Lärdom av detta är att inför/i tidigt skede begrunda vilka insatser som kan komma att bli aktuella/som bedöms kunna komma att vara aktuella och att falla inom ramen för projektet (för att dessa ska bli dokumenterad/möjliga att följa upp och utvärdera).</p> <p>- Då deltagare har varit i behov av och getts utökat och anpassat stöd utöver ALMA – inom ramen för insatsen <i>Steget före</i> – är det osäkert vilken betydelse som ALMA respektive detta övriga stöd har haft för deltagarnas utveckling.</p> <p>- Insatsen har bemannats av två projektledare på halvtid i arbetet med sju deltagare – vilket visar på det omfattande stöd som krävs för målgruppen att ta <i>Steget före</i>. I sin tur behöver det emellertid ställas i relation till de betydande vinsterna som ges av lyckade utfall för deltagare.</p> <p>- Ur utvärderingssynpunkt finns lärdomar då planerat och utarbetat underlag för utvärdering inte varit fullt ut lämpligt för den aktuella målgruppen. En lärdom av detta är att det i utvärdering av liknande insatser och målgrupper, samt utfall (ex. livskvalitet och motivation), behöver övervägas om/hur utveckling/förändring i subjektiva mått kan/ska kompletteras med mer objektiva sådana.</p>
--	--	---

Utvärderingens utlåtande

Insatsen *Steget före* har genomförts i enlighet med utsatt projektplan. Förändrade omständigheter (ex. pandemi) och förutsättningar (ex. behov av utökad och anpassat stöd) har bemötts konstruktivt och på ett sätt som varit i linje med insatsens syfte och mål - samt med ett tydligt fokus på deltagarna.

Utvärderingen anser att *Steget före* har genomförts i linje med utsatt syfte, genom att ha testat hur det KBT-baserade kurspaketet ALMA kan vara ett verktyg som bidrar till att personer med högfungerande autism får ökad livskvalitet och förbättrade möjligheter till att kunna närma sig sysselsättning/arbetsmarknaden. Vidare har *Steget före* bedrivits i enlighet med insatsens fastställda mål att generera insikter för huruvida ALMA kan vara "steget före" för den identifierade målgrupp, genom att bidra till ökad livskvalitet respektive förbättra målgruppens förutsättningar till att kunna närma sig sysselsättning/arbetsmarknaden. *Steget före* har således genomförts i enlighet med ursprunglig plan. Det finns samtidigt vissa grundläggande skillnader mellan ursprunglig plan och faktiskt genomförande, i det att det ALMA har utgjort en grund och ett samlande verktyg för insatsen som i realiteten har inneburit ett än mer omfattande och individanpassat stöd till deltagarna. Utifrån intervjuer med projektledare framkommer att ALMA utgjort halva insatsarbetet, medan resterande hälft utgjorts av mer anpassat och individuellt stöd i stort och smått. Vidare framkommer att de förändringar som tydligast kan återses hos deltagarna är ökad självkänsla, ökad tilltro på den egna förmågan och förbättrad självkänedom. Denna utveckling hos deltagarna bedöms i stor utsträckning vara given av den sociala grupp gemenskap och det strukturerade arbete som skett just inom ramen för ALMA. Det talar för att ALMA är ett verktyg som utgör en lämplig grund för "steget före" i det mer omfattande stöd och insatsarbete som krävs för att personer med högfungerande autism ska kunna förbättra sina möjligheter till att närma sig aktivitet och sysselsättning.

Utvärderingens samlade utlåtande är således att *Steget före* är ett väl genomfört projekt som testat och på ett konstruktivt sätt utvecklat en insatsform för en målgrupp där behovet av välanpassade insatser för att nå aktivitet och närma sig sysselsättning är stort. Sammantaget har insatsen *Steget före* nått uppsatta mål och genomförts i enlighet med utsatt syfte.

Eskilstuna 2022-06-13

Martin Geisler

Forskningsledare, utvärderare

FoU i Sörmland, martin.geisler@fou.sormland.se